

PLANIRANJE I NJEGA VRTA

Sažetak

Planiranje, odnosno projektiranje vrta, složen je zadatak i gotovo da se može usporediti s projektiranjem kuće. Točnije, radi se o planiranju okućnice, prostora koji okružuje kuću. Način na koji se planira budući vrt ovisi o više čimbenika: položaju, konfiguraciji terena, kući i ostalim objektima oko kuće, postojećoj vegetaciji i površini okućnice. Međutim, najvažniji čimbenik koji uvjetuje način uređenja je želja samog vlasnika. Pri uređenju vrta potrebno je držati se određenih pravila. Prvi korak je projektiranje vrtnih elemenata i odabir stila uređenja. Tek tada kreće se sa građevinskim radovima, uređenjem poda, izborom i postavljanjem vrtnih elemenata, a na kraju se odabiru biljke. Željeni izgled vrta zahtijeva održavanje, stoga je potrebno redovito obavljati mjere njege u vrtu.

Ključne riječi: planiranje, projektiranje, čimbenici planiranja, njega vrta

Uvod

Kako se ljudi međusobno razlikuju po pitanju ukusa, tako se i vrtovi međusobno razlikuju. Ono što je lijepo vašem susjedu, ne mora biti lijepo i vama, i obrnuto. Znači, vlasnik vrta je taj koji diktira način uređenja vrta, no ipak je potrebno pridržavati se nekih pravila koja vrijede kod uređenja vrta. Mnogi vlasnici koji samostalno uređuju svoj vrt čine određene greške. Te greške postaju vidljive ili problematične nakon nekoliko godina i tada ih je nemoguće ispraviti, a ako se i mogu ispraviti, popravak je vrlo skup. Zato, ako niste sigurni u što se upuštate, prepustite posao vrtom arhitekti. Ako vam je ovo rješenje preskupo, pokušajte sami. No, obavezno se pridržavajte uputa, a prije nego se ozbiljno prihvatite uređenja vrta, proučite literaturu, prelistajte vrtlarske časopise, razgledajte malo susjedne vrtove.

Projektiranje

Prije nego se prihvatite bilo kakvog posla na otvorenome, prvo napravite detaljan projekt. Na papir ucrtajte oblik vaše parcele u mjerilu 1:100, ucrtajte kuću i druge objekte, označite prometnicu, strane svijeta i to bi bilo dovoljno za početak. Napravite nekoliko primjeraka, trebat će vam.

Sada slijedi ucrtavanje svih onih sadržaja, vrtnih elemenata, koje želite. No, pazite da ne pretjerate. Uređivanje vrta je kao uređivanje stana. Ako u prostor vrta smjestimo

¹ Darko Kantoci, dipl.ing. agr.

previše elemenata, izgledat će pretrpano. U želji da imamo što više, često na kraju ne dobijemo ništa. Stoga, u projekt ucrtajte one elemente koje želite.

Terasu smjestite uz kuću. Obično je terasa okrenuta na jugozapad kako bi na njoj uživali u popodnevnim satima. Ako vam je draži doručak na suncu, tada terasu možete smjestiti na jugoistočnu stranu. Sve u svemu, terasa se, kao i patio, naslanja na kuću i s njom čini cjelinu. To je prostor koji predstavlja dnevni boravak na otvorenom, mjesto za sjedenje s kojeg se ide u vrt.

Ucrtajte mjesto na kojem želite postaviti roštilj, mjesto za sušenje rublja. Ne zaboravite dio okućnice za povrtnjak. Povrtnjak bi zbog praktičnih razloga trebao biti u blizini kuće. Planirajte mjesto za kompostište, ono je specifično, treba biti pristupačno, a opet prikriveno. Zatim planirajte mjesto za sušenje rublja. Ako nije izgrađena garaža, tada i za nju nađite najpovoljnije mjesto. Imate li malu djecu, tada i za njih u vrtu napravite kutak za igru. Ne zaboravite negdje smjestiti i kućicu za psa. Kod projektiranja razmišljajte o detaljima: mjesto za poštanski sandučić, mjesto za odlaganje otpada, kućica za ptice, mali staklenik ili klijaliste, kućica za vrtni alat, drvarnica i sl.. Ne zaboravite ucrtati stazice, kolni prilaz i stepenice. Želite li vrtnu sjenicu, nju smjestite nešto dalje od kuće. Umjesto sjenice može se napraviti mala terasa za sjedenje, a još je jednostavnije samo postaviti klupu. Želite li u vrtu kamenjaru ili vodeni vrt, vodite računa da te elemente smjestite na odgovarajuće mjesto. Kada ste ucrtali sve potrebno, ostaje da ucrtate biljke.

Kod izbora biljaka morate biti jako oprezni. Dobro je proučiti literaturu kako biste saznali koju biljku odabrati s obzirom na uvjete koji vladaju u vašem vrtu. Obidite botanički vrt kako biste se upoznali s biljkama ili obidite nekoliko rasadnika. Osim toga, u rasadniku uvijek možete dobiti potreban savjet. Kada birate biljke, mislite na to da su one žive, da rastu i da će narasti do određene veličine. Razmišljajte unaprijed, što ako biljka postane prevelika? Zato birajte sorte biljaka nižeg rasta, odnosno primjerenog vašem vrtu. Pravilo je da u malom vrtu ne sadimo veliko bilje jer za njega jednostavno nema mjesta, no ostaje nam veliki izbor biljaka niskog rasta prikladnih za male vrtove. Ako imate dovoljno prostora, tada bez problema možete izabrati velike biljke.

Pazite na stil

Za vrtove se kaže da su uređeni u nekom određenom stilu. Vrtne stilove možemo podijeliti na formalne i neformalne.

Formalni vrtni stil odlikuje se naglašenim i urednim rubovima, ravnim linijama i osjećajem za red. Mnogi tradicionalni prigradski vrtovi imaju formalne obrise s četvrtastim travnjacima obrubljenim ravnim cvjetnim gredicama i ponekad četvrtastim ili kružnim gredicama. Takav strogi dizajn najčešće je uvjetovan kolnim prilazom i ravnim prilaznom stazom. Iako su formalni vrtovi vrlo raznoliki, zajednička im je

struktura koja je jednako važna kao i biljke u njima. Dizajn je simetričan bez namjere da se stvori prirodno okružje. Upravo veličina i oblik malih vrtova ograničava mogućnost za prirodno oblikovanje krajolika, zato je formalni stil vrlo čest izbor. U formalnom stilu izvode se cvjetnjaci i renesansni vrtovi, vrtovi s ljekovitim biljem, ružičnjaci, popločani vrtovi, dvorišni vrtovi i vrtovi tradicionalnog dizajna - četvrtasti travnjak, ravna gredica s grmovima, ružama ili cvijećem, gdje je osnovni dizajn manje važan od samih biljaka.

Neformalni vrtovi su seoski vrtovi, vrtovi u prirodnom, izvornom obliku. Takav je efekt teško postići u malom gradskom vrtu, no ne i nemoguće. U tom se slučaju biljke sade tako da zaklanjaju pogled na okolne zgrade. Seoski vrtovi izgledaju prirodnije i zbog upotrebe prikladnih materijala za popločavanje (opeka umjesto modernih ploča) i zbog odabira biljaka. U takvom vrtu mogu zajedno rasti starinske biljke i povrće, što daje nemaran ali šarolik izgled. U neformalnom stilu izvode se prirodni vrtovi, šumoviti vrtovi, kamenjare i vodeni vrtovi, vijugave livade te šarene gredice.

Slika 1: Formalni vrtni stil

Važno je držati se jednog određenog stila pri uređenju vrta. Nikako nemojte kombinirati više stilova zajedno, takve pothvate prepustite stručnjacima. Držite se zadane forme, na primjer ako ste odlučili travnjak obrubiti drvećem, grmljem i cvijećem, ili pravilno rasporediti cvjetne gredice pravilnih oblika na travnjaku i obrubiti ih niskom živicom, tada ne možete u drugom dijelu imati cvjetnu livadu. Kontrast je prevelik i vrt djeluje kaotično.

U kakvom stilu će vrt biti izveden ovisi o njegovoj veličini, o objektima na parceli, pristupu i konfiguraciji terena. Na strmim terenima nema smisla napraviti formalni vrt s

Slika 2: Neformalni vrtni stil

urednim cvjetnim gredicama i travnjakom jer je održavanje otežano, no zato se mogu napraviti terase, suhozidi ili kamenjare. Isto tako na strmom terenu nećemo moći imati vodeni vrt ili jezerce iz posve tehničkih razloga. No, neprimjereno je na posve ravnom terenu podići kamenjaru. Najbolji pokazivač vrtnog stila je kuća. Ako je kuća nova, modernog izgleda, tada će i vrt biti u sličnom stilu. Ako je pak kuća klasična ili stara drvena, tada je neformalni vrt jedino moguće rješenje.

Građevinski radovi

Kada uređujete vrt, tada morate računati na činjenicu da se njegovo uređenje može protegnuti na cijelu sezonu, ponekad i duže ako se radi o velikoj površini i većem sadržaju vrtnih elemenata.

Radovi u vrtu počinju građevinskim radovima. Prema potrebi izvode se zemljani radovi, planiranje terena, izvode se terase, prilazi, stepenice i sl. Prema želji betonira se terasa, mjesto za sjedenje u vrtu, gradi se garaža, kućica za vrtni alat, ostava, planiraju se staze i kolni prilaz. Obavlja se potrebno betoniranje elemenata zaogradu.

Ukratko, na samom početku uređenja okućnice prvo obavite sve građevinske i zemljane radove. Biljke dolaze nešto kasnije. U slučaju da se prvo sade biljke, a nakon toga se pristupa građevinskim radovima, biljke nam mogu smetati ili ih možemo oštetiti. U nekim slučajevima treba ih premjestiti, a sve zbog neplanskog uređenja.

Pod u vrtu

Nakon zemljanih i građevinskih radova, na red dolazi uređenje poda. Iako i ovdje moramo uskladiti pod u vrtu s kućom, oko svake će se kuće dobro uklopiti travnjak, no staze i popločenja ipak treba uskladiti s kućom. Ako je kuća klasična, tada se za staze i kolni prilaz mogu koristiti klasični materijali, betonske ili kamene ploče ili pošljunčane staze. Ako je kuća drvena, tada svi ostali vrtni elementi mogu biti drveni, pa čak i pod. Umjesto popločavanja betonirane terase na beton se polažu daske, stazice se mogu napraviti od drvenih oblica, drvene oblice mogu se koristiti za obrube i sl. U seoskim vrtovima staze mogu biti sasvim jednostavne, dovoljno je trasirati stazu i nasuti je usitnjenom drvenom korom.

S travnjakom je situacija drugačija. Naime, vlasnici vrtova često pogrešno misle kako oko kuće imaju travnjak, a zapravo se radi o livadi. Naime, da bismo dobili travnjak poput onih iz filmova ili časopisa, potrebno je s cijele parcele ukloniti površinski sloj zemlje debljine oko 15 centimetara. To znači da treba fizički ukloniti svu travu koja već raste na vrtu, sve druge biljke, korijenje, kamenje i građevinski otpad. Na tako pripremljenu površinu dolazi sloj treseta i nakon toga humus. Treset će čuvati vlagu a humus će omogućiti brzi rast trave. Na pripremljenu površinu sije se mješavina trave nakon čega se površina povalja i zalije. Nakon nicanja trave obavlja se još jedno valjanje. Nakon prve kosidbe imamo engleski travnjak kao iz žurnala.

Vrtni elementi

Vrtno elemente čini sva prateća oprema vrta, svi objekti koji se nalaze unutar vrta. Tako na primjer, kamenjaru promatramo kao vrtni element, isto kao klupu, fontanu, svjetiljku i sl. Vrtno elemente svakako treba uskladiti s vrtnim stilom. Elementi modernog dizajna uklapaju se u formalne vrtove, dok elementi rustikalnog izgleda pristaju u neformalne vrtove.

Prilikom izbora i postavljanja vrtnih elemenata budite umjereni. Jedan od vrtnih elemenata je i kućica za ptice. Nekoliko kućica smještenih po cijelom vrtu djelovati će efektno, međutim, postavimo li nekoliko desetaka kućica, djelovat će napadno. Vrtnih elemenata je uistinu mnogo i kombinacije su bezbrojne. Tako se poseban efekt u neformalnom vrtu može postići s nekoliko drvenih bačava s vodom koje mogu biti minijturni vodeni vrtovi. Kamenjara će doći do izražaja samo ako je napravljena na padini, dok u ravnici kamenjara djeluje neprirodno. Kada su postavljeni i svi potrebni vrtni elementi, vrijeme je za biljke.

Ograda je važan vrtni element. Postoji nekoliko tipova ograda, izvode se od različitih materijala, mogu biti jednostavne ili složenije, dakako, jeftinije i skuplje. Najjeftinije i jednostavno rješenje je žičana ograda. Na određeni se razmak zabetoniraju stupovi uz rubove parcela i na njih se pričvrsti i razvuče žičana mreža. Atraktivne su drvene ograde, no skuplje su i zahtijevaju redovitu njegu. Moguće je ogradu napraviti od betona koji se kasnije dekorira oblačenjem kamenom ili opekam. Posebne su dekorativne ograde od kovanog željeza koje su zapravo prava umjetnička djela. Međutim, ograda se može izvesti i pomoću biljaka, zelenim ogradama ili živicama. Živica je, ovisno o dimenzijama vrta, jednostavno, jeftino i učinkovito rješenje. Pravilnim izborom biljaka moguće je dobiti gustu živicu kroz koju se neće provući neželjeni gosti.

Biljke - ukras i praktičnost

Konačni izgled vrtu daju biljke. Postoji velik broj vrtnog bilja različitih kategorija: trave, cvijeće, povrće, začinsko bilje, voće, grmlje i drveće. Neke su biljke jednogodišnje, uzgajaju se samo jednu sezonu, neke su dvogodišnje a neke višegodišnje.

Prilikom izbora biljaka vodite računa da su biljke živi organizmi te da za rast i razvoj trebaju određene životne uvjete. Biljke imaju određene zahtjeve prema tlu, pa ako tlo vašeg vrta ne odgovara nekoj biljci koju želite, radije izaberite neku drugu kojoj tlo odgovara. Osobito vodite računa o konačnoj veličini biljke. To se odnosi na grmove i drveće. U početku, kada je biljka mala, nema nikakvih problema i dobro se uklapa u okolinu. Međutim, nakon određenog vremena, kada biljka odraste i naraste na određenu veličinu, može smetati u komunikaciji u jednom dijelu vrta ili čak može postati opasna po okolinu. Zato birajte biljke koje su svojom veličinom primjerene veličini vašeg vrta. U malom vrtu nećemo posaditi samo jedno, veliko stablo, bolje je posaditi nekoliko

manjih biljaka. U velikom vrtu možemo si dopustiti sadnju velikog ukrasnog drveća, no svakako valja biti oprezan.

Postoji velik broj cvjetnih vrsta: neke su jednogodišnje, neke dvogodišnje a neke su višegodišnje. Međusobno se razlikuju po veličini, građi, izgledu, boji cvijeta i dr.. Međusobno se mogu kombinirati a kombinacije su bezbrojne. Cvjetna se gređica može urediti tako da na njoj raste samo jedna ili više vrsta. Pravilnom kombinacijom vrsta, cvjetna sezona može trajati gotovo cijele godine. Cvjetnice se, osim za gređice, koriste za obrube, za sadnju ispod grmova i drveća, sadnju na cvjetnu livadu i dr.. Kod cvjetnica vrijedi pravilo da se uvijek sade u grupama i da se niže sade naprijed a više u pozadini.

Grmlje se također može saditi u grupama ili se pojedini grmovi sade samostalno. Neki su grmovi listopadni, neki zimzeleni, pa o tome vodite računa kod izbora biljaka. Neki grmovi uzgajaju se samo zbog zelenila, dok se drugi uzgajaju zbog cvjetova. Vrijeme cvatnje ovisi o vrsti, a proteže se od ranog proljeća do kasne jeseni.

Drveće je još jedna kategorija prisutna u vrtovima. I tu ima listopadnog kao i crnogoričnog drveća. Većinom se drveće uzgaja kao ukras, zbog zelenila, cvjetova, neobičnog oblika ili boje. Postoje vrste koje narastu vrlo visoko i takve su pogodne za velike vrtove gdje će imati dovoljno mjesta za rast. Za manje vrtove koriste se patuljaste vrste, koje narastu tek nekoliko metara visoke, no nisu ništa manje lijepe. Često se u vrtovima umjesto drveća sade voćke, što je korisna kombinacija. Voćka sama po sebi služi kao ukras, osobito u vrijeme cvatnje ili u vrijeme dozrijevanja plodova a k tome je i korisna jer donosi ukusne plodove.

U vrtu bi se trebala naći i poneka penjačica. Penjačice su idealne kada nešto treba privremeno ili trajno pregraditi, sakriti i sl.. Mogu nam pružiti ugodnu hladovinu tijekom ljeta na terasi ili sakriti neki ružni detalj u vrtu.

Povrtnjak smjestite blizu kuće iz praktičnih razloga-da vam uvijek bude na dohvat ruke. Koje ćete povrće uzgajati, ovisi o vašim potrebama. O potrebama ovisi i sama veličina povrtnjaka unutar okućnice.

Osim što služe kao ukras, vrtne su biljke u nekim slučajevima i korisne. Posadimo li odgovarajuće biljke s one strane otkuda pušu vjetrovi, štitić će nas od vjetra. Posadimo li odgovarajuće biljke prema uličnoj strani, malo ćemo smanjiti buku i količinu prašine. Osim toga, korisno svojstvo svakog drveta je i u tome što pruža hladovinu.

Njega vrta

Kada je vrt konačno uređen, kada polako dobiva željeni izgled, potrebno ga je tako i održati. Potrebno je redovito obavljati mjere njege u vrtu.

Travnjak i sve travnate površine redovito se kose. Sezona košnje počinje u proljeće i traje do kasne jeseni. Košnja se u sezoni obavlja jednom tjedno. Nakon košnje pokošenu travu s travnjaka treba sakupiti i ukloniti. Ako je travnjak nov, za sušnog razdoblja potrebno ga je zalijevati. U proljeće i u jesen travnjak treba prihraniti rasipavanjem mineralnog gnojiva. Osim toga, travnjak će biti uredniji i zdraviji ako ga povremeno temeljito pograblamo i prozračimo.

Cvijeće u vrtu njeguje se na način da se redovito uklanjaju ocvali cvjetovi. To će biljke potaknuti na daljnju cvatnju, izgledat će lijepo, uredno, i bit će zdrave. Cvjetnice za bujni rast i cvatnju trebaju hraniva, pa cvijeće u vegetaciji treba redovito prihranjivati. Cvjetni nasad potrebno je i redovito plijeviti.

Neke vrtne grmove treba orezivati, nekima rez nije potreban. Zapravo, neki grmovi dobro podnose rezidbu, a neki ne. To znači da s grmljem nema previše posla, barem što se rezidbe tiče. Jasno, čak i one koji se ne orezuju, povremeno treba očistiti od suhih i oštećenih grana. Mlade grmove potrebno je za sušnog razdoblja zalijevati, a kasnije, kada grm naraste do pune veličine, zalijevanje više neće biti potrebno. Početkom vegetacije treba prihraniti i grmove. Osjetljive vrste grmova potrebno je prije zime zaštititi od studeni. Dovoljno je povezati grane i biljku omotati slamom, granama crnogorice, kukuruzovinom, jutanim vrećama i sl.

Ukrasno drveće također ne treba orezivati, osim što treba ukloniti suhe i oštećene grane. Mlado drveće treba zalijevati za sušnih razdoblja, a treba ga i prihranjivati.

Ako je vrt ograđen živicom, potrebno je živicu redovito orezivati kako bi zadržala željeni oblik i visinu. Prvih godina uzgoja i živicu treba zalijevati, a biljke treba i prihranjivati.

Vodeni vrt zahtijeva posebnu njegu. Ako jezerce nije dovoljno duboko da u njemu mogu prezimiti biljke, treba ih u jesen izvaditi iz vode i spremiti u zatvorenu prostoriju na prezimljavanje. Posebnu pažnju treba posvetiti instalacijama. Tijekom vegetacijskog perioda godine s vode se redovito uklanja lišće, osobito u jesen.

PLANNING AND TENDING A GARDEN

Summary

Planning, i.e. designing a garden, is a very complicated assignment, and it can almost be compared to designing a house. To be more accurate, it is about planning a vegetable plot, the space surrounding the house. The way you plan a future garden depends on several factors: location, the configuration of the land, the house and other buildings around the house, the existing vegetation and the surface of the vegetable plot. However, the most important factor which determines the gardening mode is the wish of the owner. When gardening, it is necessary to keep in mind certain rules. The first step is designing garden elements and choosing a gardening style. Only then you can start with construction work, gardening the flooring, choosing and placing garden elements, and in the end, you choose the plants. The desired appearance of the garden demands maintaining, therefore, regular tending measurements are necessary.

Key words: *planning, designing, planning factors, garden tending*

ROZI HORT ART

Mali Brgud 2c

51231 Jurdani

GSM: +385(0)98/301 202

Email: info@rozihortart.com

www.rozihortart.com

Vrtna rasvjeta • Uređenje krajolika
Sistem navodnjavanja • Vrtno-
tehnički elementi • Hortikulturno
savjetovanje • Uslužna djelatnost u
biljnoj proizvodnji

***Svim klijentima i poslovnim
partnerima želim
sretne i uspješne
nadolazeće blagdane!***